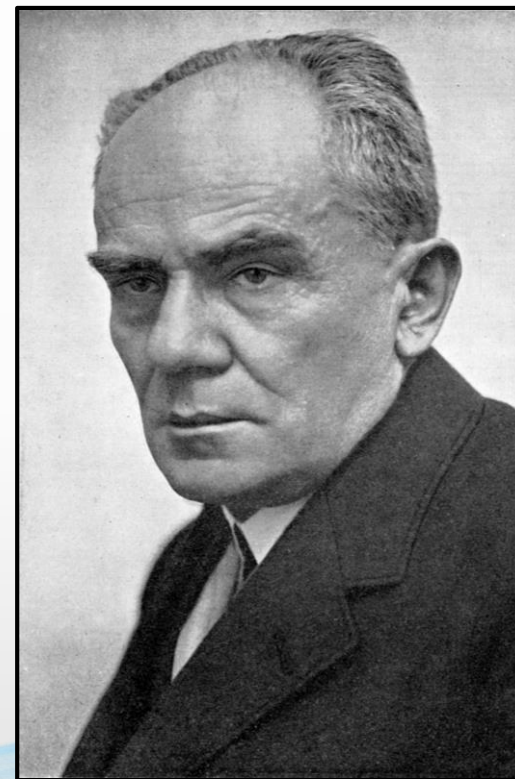

STEFAN ŻEROMSKI

- patron 2025 roku

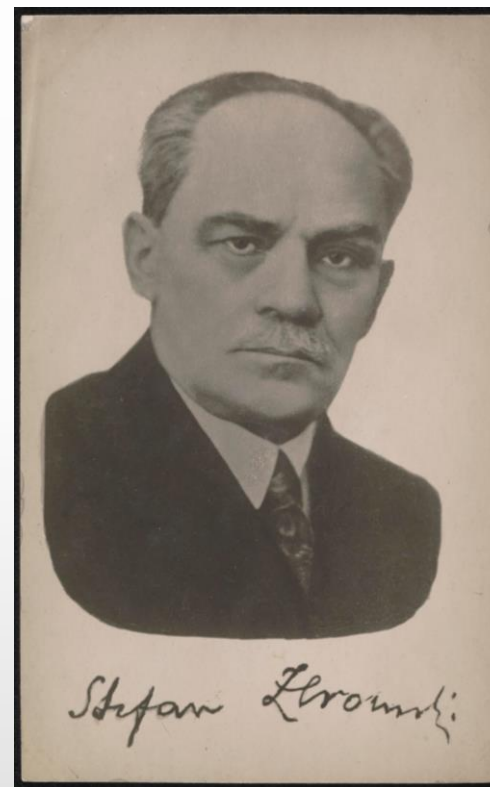

Spis treści:

• Pisarz i społecznik	3
• Rok 2025 Rokiem Stefana Żeromskiego – uchwała	4
• Kalendarium życia	5
• Charakterystyka twórczości	9
• Dzieła (wybór)	10
• Filmowe adaptacje utworów Stefana Żeromskiego (wybór)	14
• Muzeum Stefana Żeromskiego	15
• Ciekawostki	16
• Żeromszczyzna	17
• Bibliografia. Netografia	18

Pisarz i społecznik

Stefan Żeromski (ur. 14 października 1864 Strawczyn – zm. 20 listopada 1925 Warszawa) – polski prozaik, publicysta, dramaturg. Ze względu na zaangażowanie społeczne nazwany był „sumieniem polskiej literatury” lub „sumieniem narodu”.

Stefan Żeromski

Źródło:

<https://polona.pl/item-view/092daf47-2361-4f24-8453-18221cebce7b?page=0>

Rok 2025 Rokiem Stefana Żeromskiego - uchwała

UCHWAŁA SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ z dnia 24 lipca 2024 r. w sprawie ustanowienia roku 2025 Rokiem Stefana Żeromskiego

W 2025 roku przypada 100. rocznica śmierci Stefana Żeromskiego – jednego z najwybitniejszych polskich pisarzy, duchowego autorytetu polskiej inteligencji, autora opowiadań, powieści, dramatów i reportaży, które ukształtowały narodowe myślenie wielu pokoleń Polaków.

Stefan Żeromski był twórcą przekonany o doniosłej funkcji literatury, wierzył bowiem w szczególne posłannictwo pisarza i w jego odpowiedzialność za kształtowanie losu narodu i Ojczyzny.

Bogatej twórczości literackiej Żeromskiego towarzyszyła równie intensywna wieloletnia działalność niepodległościowa i patriotyczna oraz praca społeczna. Od 1914 roku służył w Legionach. Uczestniczył w akcji plebiscytowej na Warmii i Mazurach, był projektodawcą Akademii Literatury Polskiej, prezesem Związku Zawodowego Literatów Polskich i polskiego oddziału PEN Clubu, a w 1918 roku stanął na czele Rzeczypospolitej Zakopiańskiej.

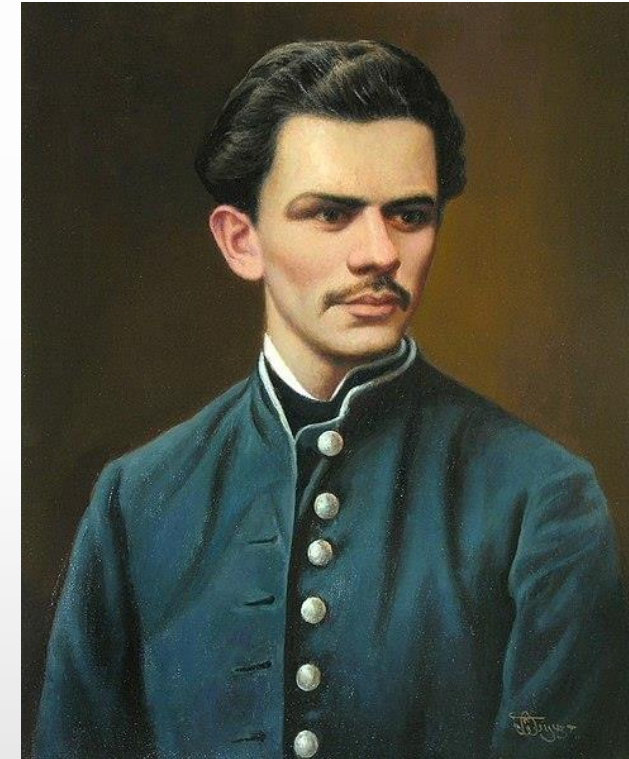
Obie aktywności, pisarską i społeczną, podporządkował dewizie zapisanej w młodzieńczym dzienniku: „Więc moja ludzkość to Polacy, mój wszechświat – to moja ziemia, a mój Bóg – to ojczyzna z tym wszystkim, co się w tym wyrazie zamyka...”.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, przekonany o ogromnym znaczeniu dorobku pisarza, oddając mu hołd, ustanawia rok 2025 Rokiem Stefana Żeromskiego.

Marszałek Sejmu: S. Hołownia

Kalendarium życia

- Urodzony 14 października 1864 r. w Strawczynie (wieś w województwie świętokrzyskim).
- W wieku 9-ciu lat trafia na rok do szkoły początkowej w Psarach.
- W 1874 r. rozpoczyna naukę w Męskim Gimnazjum Rządowym w Kielcach. Z tego okresu pochodzą jego pierwsze próby literackie – wiersze, dramaty, przekłady z literatury rosyjskiej.
- W wieku lat 18-stu debiutuje w „Tygodniku Mód i Powieści” przekładem wiersza Lermontowa i w „Przyjacielu Dzieci” wierszem „Piosenka rolnika”.
- Trudności finansowe i początki gruźlicy spowodowały zakończenie nauki w gimnazjum w 1886 r. bez uzyskania matury.
- W roku 1886 rozpoczyna studia w Instytucie Weterynarii w Warszawie (uczelnia nie wymagała świadectwa maturalnego). Interesuje się ruchem socjalistycznym i bierze udział m.in. w tajnej akcji oświatowej wśród rzemieślników i robotników.
- W 1889 r. porzuca studia z powodów finansowych i zaczyna pracować jako guwerner w domach ziemiańskich, m.in.: w Łysowie i w Nałęczowie.
- Od roku 1889 na łamach „Tygodnika Powszechnego”, „Głosu”, „Nowej Reformy” ukazują się jego utwory.

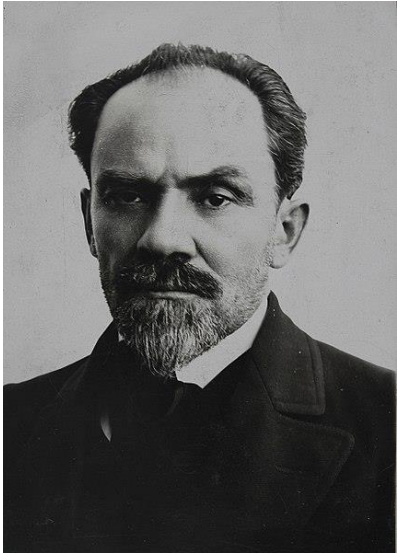

Portret Stefana Żeromskiego w młodości
(ok. 1885 r.)

Źródło:

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:St._%C5%BBeromski.JPG

- Wiosną 1892 r. Żeromski wyrusza do Zakopanego, odbywa wiele wycieczek w Tatry. Obrazy i wrażenia z tych wędrówek utrwała w niektórych utworach, m.in. w „Popiołach”. Podczas pobytu w górach poznaje Stanisława Witkiewicza i wybitego filologa i etnografa Bronisława Dembowskiego.
- W 1892 r. przebywa krótko w Zurychu, Wiedniu, Pradze i Krakowie. Jesienią tego roku żeni się z Oktawią z Radziwiłłowiczów Rodkiewiczową, którą poznał w Nałęczowie, po czym wyjeżdża z żoną i jej córeczką z pierwszego małżeństwa do Szwajcarii. Tam obejmuje posadę zastępcy bibliotekarza w Muzeum Narodowym Polskim w Rapperswilu. W Szwajcarii poznaje m.in. Gabriela Narutowicza i Edwarda Abramowskiego. W latach 1895 i 1898 ukazują się zbiory opowiadań Żeromskiego.
- Na przełomie XIX i XX wieku przyjeżdżał do Kielc z myślą o zamieszkaniu w mieście i prowadzeniu działalności kulturalnej.
- Po powrocie do kraju w 1897 r. pracował jako pomocnik bibliotekarza w Bibliotece Ordynacji Zamojskiej w Warszawie. Ukazują się „Syzyfowe prace”.
- W 1899 Żeromskim rodzi się syn Adam. W tym samym roku opublikowany zostaje utwór „Ludzie bezdomni”. W 1904 r. u Gebethnera i Wolffa wychodzi powieść „Popioły”. Jej sukces wydawniczy pozwala Żeromskiemu porzucić pracę w Bibliotece Ordynacji i przenieść się wraz z rodziną prawie na rok do Zakopanego.

Stefan Żeromski (ok. 1915 r.)

Źródło:

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Portret_Stefana_%C5%BBeromskiego.jpg

- Od chwili wybuchu rewolucji 1905 r. w Królestwie Polskim działa w organizacjach demokratycznych i socjalistycznych, m.in. w Polskiej Partii Socjalistycznej, inicjuje założenie Uniwersytetu Ludowego, organizuje kursy dokształcające dla uczniów szkoły rzemieślniczej.
- W 1909 r. wyjeżdża z rodziną do Paryża, gdzie mieszka trzy lata. Po powrocie do kraju osiada w Zakopanem.
- W 1913 r. zakłada nową rodzinę z poznaną w 1908 malarką Anną Zawadzką z Siedlec. Owocem tego związku jest córka Monika.
- Po wybuchu I wojny światowej zgłasza się do Legionów Polskich, jednak nigdy nie bierze udziału w walkach. Wraca do Zakopanego. Wspólnie z Janem Kasprowiczem i Medardem Kozłowskim tworzy Organizację Narodową.
- W 1918 r. umiera na gruźlicę jego dwunastoletni syn Adam. Żeromski poświęca mu tekst publicystyczny o tematyce społeczno-politycznej pt.: „Początek świata pracy”.
- Podczas wojny polsko-bolszewickiej w 1920 r. współpracuje z kierowanym przez ppłk. Mariana Dienstlę-Dąbrowę Wydziałem Propagandy Armii Ochotniczej, zostaje też członkiem Obywatelskiego Komitetu Wykonawczego Obrony Państwa.
- W niepodległej Polsce Żeromski mieszka w Warszawie, gdzie bierze znaczący udział w życiu literackim. Wraz z Janem Kasprowiczem uczestniczy w akcji przedplebiscytowej w regionie Powiśla celem przyłączenia tych terenów do Polski.

- W 1922 r. jako delegat bierze udział w zjeździe Związku Zawodowego Literatów Polskich w Warszawie. Jest inicjatorem projektu Akademii Literatury i Straży Piśmiennictwa Polskiego.
- Za powieść „Wiatr od morza”, która ukazała się w 1922 r. otrzymuje Państwową Nagrodę Literacką, a dwa lata później wydaje powieść „Przedwiośnie”.
- W latach dwudziestych mieszka w Konstancinie-Jeziornie pod Warszawą w willi Świt.
- W 1924 r. prezydent Stanisław Wojciechowski przydziela Żeromskiemu trzypokojowe mieszkanie na drugim piętrze Zamku Królewskiego w Warszawie.
- W 1925 r. zostaje założycielem i pierwszym prezesem polskiego oddziału PEN Clubu.
- 16 maja 1925 otrzymuje tytuł członka honorowego Towarzystwa Dziennikarzy Polskich we Lwowie. Filister honoris causa polskiej korporacji akademickiej „Pomerania”.
- W połowie 1925 r. Żeromski, złożony ciężką chorobą, przebywa w Konstancinie. Umiera 20 listopada 1925 r. Zostaje pochowany na cmentarzu ewangelicko-reformowanym w Warszawie.

Stefan Żeromski z synem Adamem i przyjaciółmi na ganku chaty w Nałęczowie (1905 r.)

Źródło:

<https://polona.pl/item-view/3b6a4c55-bf64-4ea0-a1ba-2257f95c19ef?page=0>

Charakterystyka twórczości

Żeromski wychowywany był w tradycji patriotyczno-romantycznej. Tworzył w kontakcie z żywą wciąż myślą pozytywistyczną, w okresie dominacji Młodej Polski i po wyzwoleniu, kiedy to powstawały nowe prądy intelektualne i artystyczne. Nie utożsamiał się z żadną formacją, tworzył literaturę „osobną”. Czerpał jednak z tych różnych tradycji.

W romantyzmie zakorzeniony jest ideał walki niepodległościowej i koncepcja samotnego bohatera. Z pozytywizmem łączy go postulat pracy u podstaw wśród ludu i mit solidaryzmu społecznego, a także pisarski realizm, z potężną dawką naturalizmu, często drastycznego. Bardzo młodopolskie są analizy psychologiczne bohaterów miotanych gwałtownymi emocjami i opisy przyrody współgrające z ich stanem ducha.

W swoich dziełach poruszał często problematykę społeczną. W centrum jego zainteresowań znalazły się ubóstwo, katastrofalne położenie robotników i chłopów.

Po wyzwoleniu włączył się w burzliwą dyskusję z nowymi prądami literackimi o kształt Polski i społeczną funkcję literatury.

Stefan Żeromski

Źródło:

<https://polona.pl/item-view/d9f44bca-1874-47cc-800d-f223d218ad4a?page=0>

Dzieła (wybór)

Stefan Żeromski podczas pracy na Zamku Królewskim w Warszawie (1925 r.)

Źródło:

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Stefan_Zeromski_podczas_pracy_na_Zamku_Krolewskim_w_Warszawie_1925_\(14153631\)_\(cropped\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Stefan_Zeromski_podczas_pracy_na_Zamku_Krolewskim_w_Warszawie_1925_(14153631)_(cropped).jpg)

- **„Rozdzióbią nas kruki, wrony”** (wyd. w 1895 r.) - nowela składająca się z trzech części, zawierająca aluzje do upadku powstania styczniowego. To jeden z bardziej wstrząsających utworów autorstwa Stefana Żeromskiego ze względu na pełną dramatyzmu akcję i obecność w tekście naturalistycznych, porażających makabrycznością opisów. Część I opisuje losy Szymona Winrycha, który przewozi zaopatrzenie dla jednych z ostatnich walczących powstańców. Zostaje on dostrzeżony przez rosyjskich żołnierzy i zabity. Część II zawiera naturalistyczne opisy rozrywania ciała zabitego powstańca przez stado wron. W części III pojawia się chłop, który okrada zwłoki powstańca z wartościowych przedmiotów. Akcja utworu kończy się naturalistycznym obrazem konia Winrycha, który ze złamaną nogą odpędza od siebie wrony.

- **„Syzyfowe prace”** (wyd. w 1897 r.) - w powieści autor na podstawie własnych doświadczeń z dzieciństwa i lat młodzieńczych przedstawił obraz szkoły w rosyjskim Królestwie Polskim i walkę polskiej młodzieży z rusyfikacją. Akcja powieści rozgrywa się w latach 1871-1881. Czas fabularny sięga natomiast wydarzeń z 1863 r., a więc powstania styczniowego. Miejszem akcji jest elementarna szkoła w Owczarach i miasteczko Kleryków. Tematem powieści jest dorastanie dzieci i młodzieży polskiej w warunkach zaboru rosyjskiego. Autor przedstawia system edukacji, który w sposób bezwzględny dokonuje procesu wynaradawiania młodych Polaków. Tytułowe syzyfowe prace można interpretować jako prace rusyfikatorów pozbawione trwałych efektów.

- **„Siłaczka”** (wyd. w 1895 r.) – nowela opowiadająca historię lekarza Pawła Obareckiego i nauczycielki Stanisławy Bozowskiej. Akcja utworu toczy się w drugiej połowie XIX wieku, w zaborze rosyjskim, w miasteczku Obrzydłówek oraz nieodległej od niego wsi, gdzie uczy Bozowska. Bohaterowie „Siłaczki” to para młodych entuzjastów - lekarz i nauczycielka. Na prowincji podejmują pracę u podstaw, dzieląc wiarę pozytywistów, że przyniesie ona szczęście, dobrobyt, wysoki poziom rozwoju cywilizacyjnego i kulturalnego całego społeczeństwa. W imię tej ostatniej wartości rezygnują z własnych karier, szczęścia, a nawet miłości. Są przy tym naiwni, nie rozumieją, że w ówczesnych warunkach społecznych i ekonomicznych to mrzonki. Bozowska walczyła do końca (umiera w nędzy na tyfus), Obarecki zaś poddał się, uległ rzeczywistości. Podobną decyzję podjęło wielu rówieśników doktora, choć w młodości święcie wierzyli w pozytywistyczne ideały.
- **„Ludzie bezdomni”** (wyd. w 1900 r.) - powieść młodopolska. Opisuje życie i działalność społeczną młodego lekarza Tomasza Judyma oraz dzieje jego miłości do Joanny Podborskiej. Utwór osadzony jest w realiach końca XIX wieku i pokazuje idee pracy dla ludu oraz osobistego poświęcenia. „Ludzie bezdomni” przynieśli Żeromskiemu pozycję „duchowego wodza pokolenia”. Powieść odczytano jako dzieło o problemach społeczno-moralnych epoki, jako protest przeciwko rozwarstwieniu i niedoli najbiedniejszych warstw narodu. Przez niektórych uważany również jako manifest ideowy, głoszący walkę z oportunizmem i egoizmem społecznym.

- **„Popioły”** (wyd. w 1902 r.) – powieść – panorama, opisuje okres wojen napoleońskich. Młody polski szlachcic Rafał Olbromski szuka swojej drogi życiowej. Początkowo zostaje sekretarzem bogatego arystokraty Gintuła. Podróżuje z nim po kraju. Pod wpływem księcia wchodzi w kręgi masonerii. Zostaje jej członkiem. Nawiązuje tragiczny romans z żoną dostojnika łoży. Przeżywa też inne romanse z pięknymi kobietami. Wkrótce wraz z przyjacielem Krzysztofem Cedrą wstępuje do armii Napoleona. Wierzą w wolność niesioną przez cesarza Polsce i innym zniewolonym narodom Europy. Los rozdziela obu przyjaciół. Rafał zostaje w Polsce i walczy w bitwie pod Raszynem. Krzysztof trafia do polskiej armii w Hiszpanii – oblega Saragossę, bije się pod Somosierrą. Z czasem Rafał zniechęca się do wojaczki, zrzuca mundur i osiada w swoim majątku. Nieoczekiwanie spotyka Krzysztofa w 1812 roku w przededniu wielkiej wojny z Rosją. Krzysztof namawia przyjaciela, by jeszcze raz zaciągnął się w szeregi napoleońskiej armii.

- **„Wierna rzeka”** (wyd. w 1912 r.) - powieść, której akcja rozgrywa się w czasie powstania styczniowego. Utwór opowiada dzieje miłości młodej szlachcianki Salomei Brynickiej i rannego w bitwie pod Małogoszczem powstańca, księcia Józefa Odrowąża. Fabuła powieści rozgrywa się od 25 lutego do czerwca 1863 roku, w czasie trwania powstania styczniowego, w większości w dworze Niezdoły nad rzeką Łośną w regionie świętokrzyskim. Opisane w powieści miejsca, osoby i historia miały rzeczywisty pierwowzór. Powieść jest napisana prozą poetycką i zaliczana jest do literatury modernistycznej okresu Młodej Polski.
- **„Wiatr od morza”** (wyd. w 1922 r.) - Żeromski otrzymał za nią Nagrodę im. Orzeszkowej, Państwową Nagrodę Literacką. Jest zbiorem niepowiązanych ze sobą form literackich, takich jak opowiadania, bajki, biografie, reportaże czy relacje historyczne, których wspólnym elementem jest temat Pomorza i diabła Smętka, znanego z legend kaszubskich i mazurskich. Książka jest uznawana za literacki argument za dostępem Polski do morza i polskością germanizowanego Pomorza.

- **„Przedwiośnie”** (wyd. w 1924 r.) – powieść polityczna. Utwór podzielony na trzy części („Szkłane domy”, „Nawłóć”, „Wiatr od wschodu”), opowiada o życiu Cezarego Baryki – przedstawiciela młodego pokolenia, urodzonego i wychowanego w carskiej Rosji (Baku), który przybywa do „Polski marzeń”, odrodzonej po I wojnie światowej. Główny bohater przechodzi wewnętrzną przemianę. Na początku ukazany jest jako rozpuszczony młody chłopak, nie liczący się z cudzymi potrzebami. Urzeczony nadchodzącą rewolucją, bierze w niej czynny udział. Późniejsze wydarzenia sprawiają, że Baryka stopniowo kształtuje własne poglądy i odkrywa swą tożsamość (także narodową). Symbolizuje to finałowa scena, kiedy idącym w pochodzie robotnikom zastępuje drogę wojskowy kordon – tłum się zatrzymuje, lecz Cezary samotnie kroczy dalej.

- **„Uciekła mi przepióreczka”** (wyd. w 1924 r.) – dramat, wystawiony po raz pierwszy w 1925 w Teatrze Narodowym w Warszawie przez Juliusza Osterwę. Utwór opowiada historię Edwarda Przełęckiego, naukowca i działacza społecznego, który we współpracy z nauczycielami zamierza powołać w Porębianach uniwersytet ludowy. W Edwardzie zakochuje się jednak nauczycielka Dorota Smugoniowa. Edward, mimo uczucia, którym również darzy Dorotę, świadomie wywołuje skandal, by skompromitować się w jej oczach. Robi to, aby ratować małżeństwo Smugoniów oraz ideę uniwersytetu ludowego. Następnie wyjeżdża z miejscowości. W dramacie Żeromski zawarł swe ulubione wątki: entuzjazm dla pracy społeczno-oświatowej, motyw ofiarności na cele społeczne, rezygnację z osobistego szczęścia w imię wartości nadrzędnych.

Żeromski i Osterwa przy omawianiu tekstu sztuki „Uciekła mi przepióreczka”.

Źródło: <https://polona.pl/item-view/71fbf347-029f-4ce2-9ce4-57fe3586eb81?page=0>

Filmowe adaptacje utworów Stefana Żeromskiego (wybór)

- „Dzieje grzechu” - 1911 r. reż. Antoni Bednarczyk
1918 r. (Włochy) reż. Carmine Gallone
1933 r. reż. Henryk Szaro,
1975 r. reż. Walerian Borowczyk
- „Popioły” - 1965 r. reż. Andrzej Wajda
- „Przedwiośnie” - 1928 r. reż. Henryk Szaro,
2001 r. reż. Filip Bajon
- „Syzyfowe prace” - 2000 r. reż. Paweł Komorowski
- „Wiatr od morza” - 1930 r. reż. Kazimierz Czyński
- „Wierna rzeka” - 1936 r. reż. Leonard Buczkowski,
1983 r. reż. Tadeusz Chmielewski

Eugeniusz Bodo (z lewej) i Adam Brodzisz (z prawej) w scenie z filmu „Wiatr od morza” z 1930 r.

Źródło:

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Wiatr_od_morza.jpg

Muzeum Stefana Żeromskiego

Muzeum Stefana Żeromskiego w Nałęczowie – muzeum biograficzno-literackie poświęcone osobie i twórczości Stefana Żeromskiego.

Muzeum zostało otwarte staraniem żony pisarza, Oktawii z Radziwiłłowiczów Żeromskiej 17 czerwca 1928 r. w dawnej pracowni Żeromskiego. Została ona zaprojektowana przez Jana Koszczyca-Witkiewicza w 1905 roku. Jest to jednoizbowy dom w stylu zakopiańskim z gankiem i dachem krytym gontem. Chata została wybudowana za honorarium otrzymane za powieść „Popioły” i była letnim domem pisarza. To tam została ukończona powieść „Dzieje grzechu”. Również w tym domu została napisana „Duma o hetmanie”, „Słowo o bandosie” czy też „Róża”. Za domem w ogrodzie znajduje się Mauzoleum Adama Żeromskiego, zmarłego na gruźlicę syna Oktawii i Stefana.

Budynek Muzeum Stefana Żeromskiego w Nałęczowie.

Źródło:

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Na%C5%82%C4%99cz%C3%B3w,_Muzeum_Stefana_%C5%BBeromskiego_\(HB1\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Na%C5%82%C4%99cz%C3%B3w,_Muzeum_Stefana_%C5%BBeromskiego_(HB1).jpg)

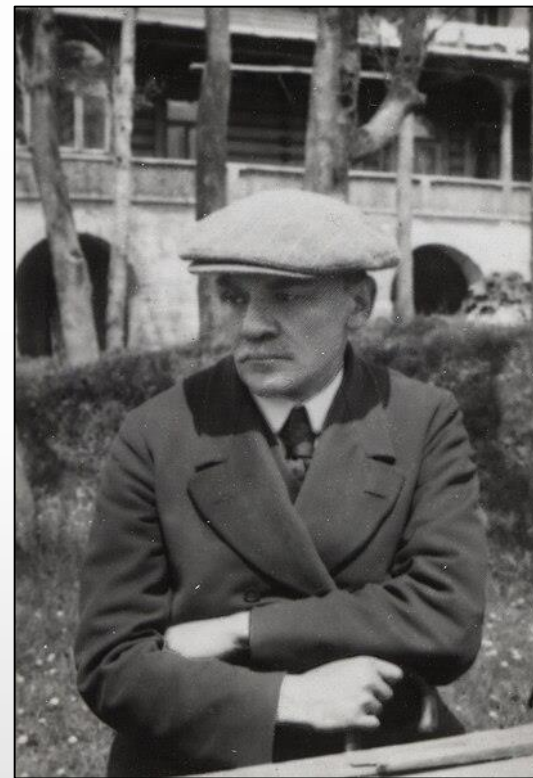

Ciekawostki

- Stefan Żeromski tworzył również pod pseudonimami: Maurycy Zych, Józef Katerla (panieńskie nazwisko matki), Stefan Iksmoreż (pseudonim utworzony przez odwrócenie kolejności liter w nazwisku autora).
- W szkole nie był prymusem, trzykrotnie powtarzał klasę z powodu problemów z matematyką.
- Był nominowany do Nagrody Nobla w dziedzinie literatury.
- Przez krótki czas był prezydentem Rzeczypospolitej Zakopiańskiej – przejściowego tworu państwowego istniejącego od końca października do 16 listopada 1918 r., powstałego w wyniku ogłoszenia przez Zakopane i okolice swej niezależności od zaborców.
- Żeromski przyjaźnił się m.in. z Bolesławem Prusem, który był nawet świadkiem na jego ślubie.
- Pośmiertnie (6 listopada 2018 r.) został odznaczony Orderem Orła Białego.

Żeromszczyzna

- termin używany dla określenia postawy ideowej i techniki pisarskiej Stefana Żeromskiego, który przedstawia szczególny stosunek do innych zagadnień z polskiego życia i literatury,
- termin ten wyraża wrażliwość na krzywdę społeczną oraz cierpienia narodu, który jest pozbawiony wolności i bezradny, ale zarazem żarliwy dla patriotyzmu i walki z zaborcą,
- w określeniu tym pojawia się aluzja dla właściwej Żeromskiemu autoironii, jego swoistego humoru, który ośmiesza jego własne marzycielstwo, jest jednym z jego bogactw opisu i szczególnemu, wybitnemu ulirycznieniu prozy.

Stefan Żeromski w Zakopanem (1918 r.)

Źródło:

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Stefan_Zeromski_w_Zakopanem._1918_\(7992859\)_\(cropped\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Stefan_Zeromski_w_Zakopanem._1918_(7992859)_(cropped).jpg)

Bibliografia:

- Hutnikiewicz A.: Żeromski. Warszawa, Państwowe Wydawnictwo Naukowe 1987.

Netografia:

- https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Stefan_Zeromski_Polish_writer.jpg?uselang=pl [dostęp: 02.03.2025]
- https://pl.wikipedia.org/wiki/Stefan_%C5%BBeromski [dostęp: 02.03.2025]
- <https://polona.pl/item-view/092daf47-2361-4f24-8453-18221cebce7b?page=0> [dostęp: 02.03.2025]
- <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20240000732/O/M20240732.pdf> [dostęp: 02.03.2025]
- https://commons.wikimedia.org/wiki/File:St._%C5%BBeromski.JPG [dostęp: 02.03.2025]
- https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Portret_Stefana_%C5%BBeromskiego.jpg [dostęp: 02.03.2025]
- <https://polona.pl/item-view/3b6a4c55-bf64-4ea0-a1ba-2257f95c19ef?page=0> [dostęp: 02.03.2025]
- <https://culture.pl/pl/tworca/stefan-zeromski> [dostęp: 02.03.2025]
- <https://polona.pl/item-view/d9f44bca-1874-47cc-800d-f223d218ad4a?page=0> [dostęp: 02.03.2025]
- https://pl.wikipedia.org/wiki/Rozdzi%C3%B3bi%C4%85_nas_kruki,_wrony... [dostęp: 02.03.2025]
- [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Stefan_Zeromski_podczas_pracy_na_Zamku_Krolewskim_w_Warszawie_1925_\(14153631\)_\(cropped\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Stefan_Zeromski_podczas_pracy_na_Zamku_Krolewskim_w_Warszawie_1925_(14153631)_(cropped).jpg) [dostęp: 02.03.2025]
- <https://pl.wikipedia.org/wiki/Si%C5%82aczka> [dostęp: 02.03.2025]
- https://pl.wikipedia.org/wiki/Szyfowe_prace [dostęp: 02.03.2025]
- <https://lektury.gov.pl/lektura/szyfowe-prace> [dostęp: 02.03.2025]

- https://pl.wikipedia.org/wiki/Ludzie_bezdomni [dostęp: 02.03.2025]
- [https://pl.wikipedia.org/wiki/Popio%C5%82y_\(powie%C5%9B%C4%87\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Popio%C5%82y_(powie%C5%9B%C4%87)) [dostęp: 02.03.2025]
- <https://www.legimi.pl/ebook-popioly-powiesc-z-konca-xviii-i-poczatku-xix-wieku-stefan-zeromski,b145586.html> [dostęp: 02.03.2025]
- [https://pl.wikipedia.org/wiki/Wierna_rzeka_\(powie%C5%9B%C4%87\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Wierna_rzeka_(powie%C5%9B%C4%87)) [dostęp: 02.03.2025]
- https://pl.wikipedia.org/wiki/Wiatr_od_morza [dostęp: 02.03.2025]
- [https://pl.wikipedia.org/wiki/Przedwio%C5%9Bnie_\(powie%C5%9B%C4%87\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Przedwio%C5%9Bnie_(powie%C5%9B%C4%87)) [dostęp: 02.03.2025]
- [https://pl.wikipedia.org/wiki/Uciek%C5%82a_mi_przepi%C3%B3reczka_\(dramat\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Uciek%C5%82a_mi_przepi%C3%B3reczka_(dramat)) [dostęp: 02.03.2025]
- <https://polona.pl/item-view/71fbf347-029f-4ce2-9ce4-57fe3586eb81?page=0> [dostęp: 02.03.2025]
- https://pl.wikipedia.org/wiki/Kategoria:Filmowe_adaptacje_utwor%C3%B3w_Stefana_%C5%BBeromskiego [dostęp: 02.03.2025]
- https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Wiatr_od_morza.jpg [dostęp: 02.03.2025]
- [https://pl.wikipedia.org/wiki/Wiatr_od_morza_\(film\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Wiatr_od_morza_(film)) [dostęp: 02.03.2025]
- https://pl.wikipedia.org/wiki/Muzeum_Stefana_%C5%BBeromskiego_w_Na%C5%82%C4%99czowie [dostęp: 02.03.2025]
- [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Na%C5%82%C4%99cz%C3%B3w,_Muzeum_Stefana_%C5%BBeromskiego_\(HB1\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Na%C5%82%C4%99cz%C3%B3w,_Muzeum_Stefana_%C5%BBeromskiego_(HB1).jpg) [dostęp: 02.03.2025]
- <https://pl.wikipedia.org/wiki/%C5%BBeromszczyzna> [dostęp: 02.03.2025]
- [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Stefan_Zeromski_w_Zakopanem._1918_\(7992859\)_\(cropped\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Stefan_Zeromski_w_Zakopanem._1918_(7992859)_(cropped).jpg) [dostęp: 02.03.2025]